

Afwegingskader Gebiedsverkenning Utrecht Oost

8 mei 2017

Inleiding

De groei in de Utrechtse regio brengt economische, ruimtelijke, leefbaarheids- en bereikbaarheidsvraagstukken met zich mee die qua schaalgrootte uniek zijn voor onze regio. Dit vraagt om een nieuwe aanpak, inclusief het overwegen van maatregelen die verder gaan dan uitbreiding van bestaande situatie (systeemsprong). Daarvoor wordt, binnen de Gebiedsverkenning Utrecht Oost, met een brede blik en integraal een ruim palet aan mogelijke maatregelen voor deze vraagstukken in beeld gebracht. Het wordt een belangrijke opgave binnen de gebiedsverkenning Utrecht Oost om maatregelen zorgvuldig af te wegen met voldoende focus op bovenliggende ambities en doelstellingen (zie figuur item 1). Dit kader is bedoeld om alle type maatregelen af te wegen op benoemde ambities en doelstellingen.

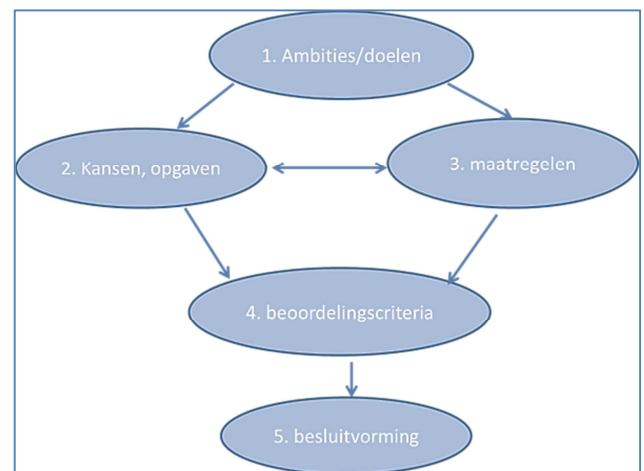
In het plan van aanpak van de Gebiedsverkenning Utrecht Oost zijn verschillende werksporen geïdentificeerd waarbinnen de deelopgaven en kansen geanalyseerd worden (figuur: item 2). Knelpuntenkaarten (o.a. uit de Nationale Markt en Capaciteitsanalyse (=NMCA2017)) en onderbouwde opgaven (o.a. uit het Toekomstbeeld OV) zijn hier de weergave van. Daarnaast zijn er in het plan van aanpak werksporen benoemd om tot maatregelen te komen op de verschillende opgaves. Dit gaat om o.a. het ruimtelijk-economische spoor en het bereikbaarheidsspoor (zoals nu ingevuld door Goudappel Coffeng). Vanuit deze sporen komen mogelijke maatregelen (figuur: item 3).

Met dit afwegingskader worden de voorgestelde maatregelen op *alle* doelen beoordeeld, zodat ook de *meekoppelkansen*, waarbij een maatregel meerdere doelen dient, in beeld komen. Daarnaast wordt beoordeeld in hoeverre oplossingsrichtingen urgente(systeem) knelpunten oplossen en of kansen benut worden. De bedoeling is dat op deze manier transparant gemaakt wordt dat bijvoorbeeld een mobiliteitsmaatregel kan bijdragen aan het bereikbaarheidsdoel, maar ook aan doelen t.a.v. leefbaarheid en vitale economie. Speciale aandacht zal hierbij gegeven moeten worden aan mogelijke *synergie-effecten*. Een specifieke combinatie van maatregelen kan een versterkt effect (positief en/óf negatief) hebben op de verschillende doelen (figuur: item 4).

Dit afwegingskader bestaat uit doelen en beoordelingscriteria (figuur item 1 en 4). De doelen en uitwerking van de doelen (zie tabel linker kolom) zijn uitgewerkt. De criteria (rechter kolom van tabel) met indicatoren zal bij het maken van de maatregelpakketten concreet ingevuld worden.

Werkwijze afwegingskader

Binnen dit afwegingskader worden, uitgaande van opgaven en urgente (systeem)knelpunten, ambities cq. doelstellingen benoemd. Deze worden als uitgangspunt voor dit afwegingskader gebruikt. Om de effecten van maatregelen ten aanzien van de benoemde doelen concreet te maken worden beoordelingscriteria benoemd. Door samenvoegen van de effecten van complete maatregelpakketten, rekening houdend met meekoppelkansen en synergie-effecten, vindt de beoordeling plaats en kunnen besluiten over maatregelpakketten worden genomen

en gemaakte keuzes ten aanzien van alternatieven worden verantwoord.

Het afwegingsproces is gericht op besluitvorming en zal in meerdere slagen doorlopen worden om tot zorgvuldige opbouw van een uitvoeringsprogramma te kunnen komen. Op dit moment wordt er in de driehoek Ambities-Opgaven-Maatregelen (figuur:1-2-3) in eerste instantie vanuit perspectieven gewerkt worden om een eerste slag te kunnen maken in welke 'extreme smaken' maatregelpakketten te bedenken zijn en of dit bijdraagt aan de doelen. Met beoordelingscriteria zal (driehoek Opgaven-Maatregelen-beoordelingscriteria (figuur:2-3-4)) onderzocht worden hoe de pakketten en de onderdelen bijdragen aan de doelen en zo mogelijk in welke mate. In volgende slagen zullen nieuwe combinaties van maatregelen samengesteld worden die minder extreem zijn en gericht worden op het zo evenwichtige mogelijk invullen van de doelen/ambities en het oplossen van gesignaleerde knelpunten.

Gaande weg kan blijken dat in dit afwegingskader doelen niet concreet genoeg geformuleerd zijn of dat de voorgestelde criteria een onvoldedige afweging faciliteren. Om dan toch een goed afgewogen besluit te kunnen nemen zal een voorstel tot inhoudelijke aanscherping van het afwegingskader geformuleerd worden. Na bestuurlijke besluitvorming over dit aangescherpte afwegingskader kan dan tot zorgvuldigere besluitvorming over maatregelen worden overgegaan. Dit betekent dat we gaan werken met een "adaptief afwegingskader".

Vijf inhoudelijke doelen van Gebiedsverkenning Utrecht Oost

Een aantal eerdere studies en beleidsinitiatieven brengt de Utrechtse beleidsopgaven ten aanzien van ruimtelijk economische ontwikkelingen, leefbaarheid en de bereikbaarheid in beeld, waarbij ook doelstellingen geïdentificeerd worden (bijlage 1).

Gebaseerd hierop zijn inhoudelijke doelen voor dit afwegingskader geformuleerd.

- Healthy Urban Living parapludoel (people, profit en planet in samenhang bezien)
In de Utrechtse regio is er sprake van een leefbare en gezonde leefomgeving. Ingezet wordt op groen, klimaatbestendig en gezond. Gezond gedrag wordt gestimuleerd.
- Economie versterken;
De Utrechtse economie is vitaal en aantrekkelijk voor arbeidsmarkt en heeft een groeiend investeringsniveau en arbeidsvolume. Er is sprake van een blijvend goed vestigingsklimaat.
- Verstedelijkingsopgave faciliteren;
Binnen de Utrechtse regio is voldoende ruimte binnen stedelijk gebied voor de groeiende vraag naar woningen en ruimte voor bedrijven. Het aanbod sluit aan bij de vraag (kwantitatief en kwalitatief).
- Ruimtelijke kwaliteit verhogen;
De leefbaarheid en de ruimtelijke kwaliteit van de regio Utrecht is hoog en bevat hoge landschappelijke waarde. In de stedelijke omgeving is een hoogwaardig woon- en leefklimaat o.a. door functiemenging, aanwezigheid van groen en blauw en een prettige inrichting van de openbare ruimte;
- Slimme en toekomst vaste mobiliteit faciliteren;
Capaciteit van de Utrechtse mobiliteitsnetwerken is voldoende; de omvang past bij de mobiliteitsvraag en de netwerken zijn betrouwbaar en robuust. Een schone, duurzame mobiliteit wordt gestimuleerd.

Naast afweging op inhoudelijke doelen is van belang een inschatting te maken van de:

- Haalbaarheid: wat is de technische uitvoerbaarheid, het politiek/bestuurlijke en maatschappelijke draagvlak, de juridische en ruimtelijke haalbaarheid (inschatting op hoofdlijnen)?
- Kosten: welke kosten (aanleg, beheer én exploitatie) moet rekening mee gehouden worden, hoe past dit in beschikbare budgetten en staan de kosten in verhouding tot de te verwachten effecten.

Deze doelen zijn in onderstaande tabel nader uitgewerkt in een aantal subdoelen. Deze geven aan welke effecten we willen bereiken. Per subdoel zijn criteria opgenomen.

Doelen	Criteria *)
Healthy urban living	
Bevorderen gezond gedrag	<ul style="list-style-type: none"> • Nodigt uit tot meer gezond bewegen (aandeel fiets en lopen) • Nodigt uit tot ontmoeting
Vergroten klimaat bestendige en energie neutrale stad	<ul style="list-style-type: none"> • Draagt bij aan vergroten klimaat bestendige en energie neutrale stad
Bevorderen veilige en schone leefomgeving	<ul style="list-style-type: none"> • Verbetert geluid- en luchtkwaliteit • Vermindering uitstoot schadelijke stoffen waaronder CO2 en fijnstof • ...
Economie versterken	
Versterken regionale economie en groeiend investeringsvermogen	Mate van economische groei, toegevoegde waarde, arbeidsvolume en investeringen. Relevant hierbij: type werkgelegenheid en welke mobiliteit hoort daarbij.
Versterking regionale concurrentiekracht in nationaal en internationaal perspectief. => Behoud/versterken score op de Regional Competitiveness Index	<ul style="list-style-type: none"> • internationale bereikbaarheid (reistijd USP naar Schiphol en buitenlandse economische kerngebieden) t.b.v. vergroten arbeidsmarktpotentieel • Goed vestigingsklimaat • Aanbod jonge hoog opgeleide bevolking • Ruimte voor start-ups, innovators
Versterking aanbod op formele en informele werklocaties	omvang arbeidsplaatsen op formele en informele werklocaties m.b.v. ruimteproductiviteiten (vloeroppervlakte per arbeidsplaats)
Versterken extra potentie voor werkgelegenheid in economische kerngebieden (aanjaagfunctie)	<ul style="list-style-type: none"> • versterken integrale knooppuntwaarde (optelsom plaatswaarde en knoopwaarde)
Bevorderen gezondheidseconomie	<ul style="list-style-type: none"> • nodigt uit tot innovatie, stimuleert lerend vermogen en stimuleert toepassing (eigen) kennis • verhoogt het vestigingsklimaat
Verstedelijkingsopgave faciliteren	
Faciliteren beschikbaarheid passende woonmilieus (kwantitatief en kwalitatief) met een duurzame en gezonde inrichting	Verhouding behoefte woningmarkt(prognose) en plancapaciteit, per woonmilieu/doelgroep(studenten, expats, kenniswerkers, ...). <i>Indicatoren als gemiddelde wachttijd voor een huurwoning, kooprijzen, etc. Woningmarktmonitor PU biedt handvatten.</i>
Faciliteren beschikbaarheid passende werkmilieus (kwantitatief en kwalitatief)	Verhouding behoefte werklocaties (prognose) en plancapaciteit. <i>Hierbij in overleg onderscheid maken in aantal verschillende werklocaties (o.a. kantoren, R&D, ...). Vragen verschillende locatie-eigenschappen.</i>
Versterken extra potentie voor woningbouwontwikkeling op knooppunten (aanjaagfunctie)	<ul style="list-style-type: none"> • versterken integrale knooppuntwaarde (optelsom plaatswaarde en knoopwaarde)
Ruimtelijke kwaliteit verhogen	
Verhogen stedelijke ruimtelijke kwaliteit door investeringen mobiliteit	<ul style="list-style-type: none"> • verbetering van de leefbaarheid en ruimtelijke kwaliteit van de binnenstad
Verhogen stedelijke ruimtelijke kwaliteit door te investeren in de leef- en ontmoetingsplaatsen	<ul style="list-style-type: none"> • Openbare ruimte: genoeg en gevarieerd aanbod stedelijk groen. • Aanwezigheid veilige routes (beleving) in stedelijk gebied • Ruimte voor ontmoeting, mogelijkheden tot buiten spelen • Stimuleert tot gezond gedrag: voldoende fiets- en wandelroutes
Behoud landschappelijke waarden	Behoud van kernkwaliteiten (als benoemd in Kwaliteitsgids Utrechtse Landschappen). Zoals openheid, robuuste eenheid, samenhangend stelsel etc. (Zie: www.provincie-utrecht.nl/kwaliteitsgids) Wat is de ruimtelijk impact?
Voldoende, toegankelijke n gevarieerd aanbod van recreatieve landschappen	<ul style="list-style-type: none"> • Nabijheid van het (recreatieve) aanbod. • Goede stad-land verbindingen voor alle modaliteiten, maar voor stedelingen in ieder geval per fiets en OV • Aanwezigheid veilige routes (beleving)
Slimme en Toekomst vaste mobiliteit faciliteren	

voldoende capaciteit op de verschillende infrastructuur-netwerken.	De infrastructuurnetwerken samen bieden voldoende capaciteit om de totale mobiliteit te faciliteren. <ul style="list-style-type: none"> • Voertuigverliesuren op Ring, sluipverkeer op SWN en OWN tgv congestie Ring • I/C-waarde totale OVT (transfer, fiets, bus/tram, trein, toe leidende routes) • Voor- en natransport worden verbeterd (keten op orde) • Betere bereikbaarheid USP • Multimodale bereikbaarheid: hoeveel personen kunnen een werkplek op economisch kerngebied bereiken binnen 45 min • voor iedereen is de bestemming passend bereikbaar
voorspelbare reistijden (robuustheid)	Er zijn voldoende alternatieven binnen en tussen de systemen als er ergens een verstoring is.
Haalbaarheid	
Zicht op uitvoerbaarheid..	<ul style="list-style-type: none"> • Technische uitvoerbaarheid van de maatregelen • Politiek/bestuurlijk draagvlak • Maatschappelijk draagvlak (inwoners en bedrijven) • Juridische haalbaarheid (uitgangspunt is geen aanpassing wet/ en regelgeving) • Ruimtelijke haalbaarheid (integrale totaal afweging op hoofdlijn, inclusief totaal financiële haalbaarheid (bij kosteneffectiviteit is het gericht op het mobiliteitseffect)
Kosteneffectiviteit (gerelateerd aan mobiliteit, geen MKBA, puur: wat kost het ons)	
Beheer en exploitatie moet betaalbaar zijn	Totale netto exploitatie, afschrijvingslasten en beheerkosten, per partij
Kosteneffectieve investeringen	Mate van doelbereik per euro
Zicht op dekking investeringen	Mate waarin partijen investeringsniveau aankunnen (is er zicht op dekking, investeringen per partij)

** de criteria worden verder in komende periode verder uitgewerkt (o.a. via expertsessies). De criteria hoeven niet overal kwantitatief te zijn. Het gaat deels ook om onderlinge afwegingen beschouwend.*

Bijlage: (eerdere) studies en initiatieven met doelen, opgaven en vertrekpunten

MIRT-onderzoek OV regio Utrecht (2011): 3 doelen

- ontlasten OVT
- bereikbaarheid USP
- leefbaarheid binnenstad

BVR-rapport Gebiedsverkenning Utrecht-oost (2016): 7 opgaven

- opschalen van het mobiliteitsnetwerk
- groeien naar een netwerk van stedelijke multimodale knopen
- maken van interactiemilieus
- ontwikkelen van 'smartware'
- bouwen van een 'Open community'
- uitbreiden van de keten Healty Urban Living
- transformeren van de stad naar 400.000+

Intentieverklaring REOS (2016): 4 belangrijke opgaven

- faciliteren vitale stedelijke kenniseconomie
- ontwikkeling circulaire productielandschappen
- versterken concurrerende connectiviteit
- behoud en ontwikkeling van een goed woon- en leefklimaat

Toekomstbeeld OV Midden Nederland (2016): 8 vertrekpunten

- Van openbaar vervoer naar mobiliteit: multimodaliteit / deur-tot-deur
- Nieuwe mobiliteit bieden bij geringere vraag (smart mobility)

- Sneller verbinden van economische kerngebieden (hart-op-hart)
- Versterken en integreren openbaar vervoer in stedelijke regio's
- Regionale centra en middelgrote steden blijven verbinden
- Verder verduurzamen (klimaat en luchtkwaliteit)
- Innovatie aanjagen (smart mobility, goedkopere aanleg en beheer)
- Slimmer samenwerken en financieren (governance)

NMCA

- Oplossen knelpunten NMCA

Deelproducten voortkomend uit acties Plan van Aanpak Programma Gebiedsverkenning Utrecht-oost:

- Gebiedsverkenning Utrecht oost: Ruimtelijk-economisch profiel (2017)
- Gebiedsverkenning Utrecht oost: propositie HUL (2017)
- Mobiliteitsstudies (2017)